

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Vår sak nr.: 2016-AR-02188

Deres ref.: 16/2407

Dato: 1.11.2016

HØRING – FORSLAG TIL ENDRINGER I FOLKETRYGDLOVEN KAPITTEL 11 OM ARBEIDSAVKLARINGSPENGER

Mange av de foreslåtte endringene vil innebære at overgang til arbeid vil svekkes. Færre vil motta ytelse fra folketrygden, nivået på ytelsen vil bli lavere og flere vil måtte understøttes av sosialhjelp. Flere av forslagene svekker rettssikkerheten for mottakere av arbeidsavklaringspenger.

Hovedvilkår

NTL støtter ikke den foreslåtte endringen av folketrygdloven § 11-5. Arbeidsavklaringspenger er en helserelatert ytelse der selve arbeidsevnen må være nedsatt med minst halvparten som følge av sykdom, skade eller lyte. Vi støtter ikke den foreslåtte endringen hvor andre hensyn enn sykdom nedtones. Høringsnotatets presiseringer om at sykdom må være den hovedsakelige årsak til nedsatt arbeidsevne vil heve terskelen for å motta ytelsen i forhold til dagens lov. Et forhøyet vilkår direkte knyttet til sykdom, skade eller lyte vil avskjære flere medlemmer fra ytelsen.

Vilkårsvurdering knyttet til medlemmenes ønsker og interesser bør videreføres uforandret. For å få til en overgang til arbeid er medvirkning og samspill mellom etaten og medlemmet avgjørende. Den enkeltes ønsker og interesser må derfor tas med i vurderingen av nødvendige og hensiktsmessige tiltak. Dersom disse vilkårene fjernes vil mulighetene for medvirkning kunne innsnevres samtidig som medlemmets selvbestemmelse innskrenkes.

Forslaget om å fjerne henvisningene til «arbeidsmuligheter på hjemstedet» og «muligheter for å gå tilbake til nåværende arbeidsgiver» og erstatte disse med «arbeidsmuligheter på steder der det er rimelig at medlemmet tar arbeid» bidrar til å gjøre lovteksten mindre klar og skaper en uklar rettstilstand knyttet til det forsterkede mobilitetskravets reelle materielle innhold.

Gradering av arbeidsavklaringspenger

Det vil være vanskelig å redusere ytelsen mot den tid som bruker kunne vært i arbeid. Mottakere som arbeider 50 prosent kan ha fått avsatt tid i aktivitetsplanen til andre aktiviteter enn arbeid. Dette vil bli svært arbeidskrevende og vanskelig å gjennomføre en praksis med å redusere stønaden opp mot hvor mye vedkommende kunne vært i arbeid. Det vil også øke sannsynligheten for økt ulikhet for i praktiseringen.

Vi støtter utvidelsen av adgangen til å arbeide inntil 80 prosent over tolv måneder, uten at retten til ytelsen faller bort, forutsatt at utvidelsen ikke fører til at en sjablonmessig vurdering av restarbeidsevnen fører til at flere støtes ut av ordningen. NTL støtter ikke de foreslåtte endringene i § 11-23.

Varighet

NTL går imot de foreslåtte modellene for innstramming av varigheten på ytelsen. Medlemmene av folketrygden som omfattes av dagens vilkår har forskjellige behov. Noen har behov for en kort periode med arbeidsavklaringspenger, mens andre vil ha nytte av stønaden i en lengre periode for å komme i eller tilbake til arbeid. Dette kan skyldes nødvendig behandling før aktive tiltak kan starte, samt behov for avklaring, arbeidstrening og skolering. Det må derfor være den enkeltes behov som skal være avgjørende for hvor lenge arbeidsavklaringspenger ytes. Arbeids- og velferdsetatens forpliktelse til å følge opp medlemmet i tråd med folketrygdloven avhenger reelt sett av de politiske mål og rammebetingelser som stilles til disposisjon for de tilsatte i etaten.

Det vil være uheldig dersom faglige vurderinger av perioden arbeidsavklaringspenger bør ytes ikke tillegges vekt. Dette kan føre til at personer som kunne kommet i arbeid etter en lengre periode med behandling og/eller arbeidsrettede tiltak i stedet faller helt ut av arbeidslivet. Dette kan resultere i en økt overgang til uførepensjon.

Vi støtter imidlertid forslaget om å utvide perioden med arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid fra tre måneder til inntil seks måneder. Vi mener dette er en god endring som vil kunne føre til at flere vil komme seg ut i jobb etter gjennomført tiltaksperioden.

Oppfølging

Vi støtter vurderingen fra departementet om at NAV-kontorene selv gjør vurdering av hensiktsmessig oppfølging av sine brukere. Dette er helt i tråd med signalene om mindre detaljstyring/virkemiddelstyring og mer overordnet politisk styring av NAV.

Arbeidsavklaringspenger som forlengelse av sykepenger

Vi støtter forslaget om at arbeidsavklaringspenger kan innvilges i inntil seks måneder der medlemmet fortsatt har behov for behandling eller rekonvalesens i en kortvarig periode, men der sykepengeretten er i ferd med å gå ut. Dette vil bidra til en sikring av livsoppholdsytelser for personer som forventes å bli friske nok til å gå tilbake til samme type arbeid og som ikke har behov for avklaring, utprøving og skolering.

Opptjening av sykepenger

Vi støtter ikke den foreslåtte endringen i § 8-2 som innebærer at foreldrepenger opptjent på grunnlag av arbeidsavklaringspenger ikke skal gi rett til sykepenger. Endringen har ingen provenyeffekt, den gjør bestemmelsen om sykepenger mer komplisert og svekker universalitetsprinsippet ved sykepengeordningen.

Beregningsgrunnlag

Departementets eksempel på forskjellene mellom beregningsgrunnlag av arbeidsavklaringspenger og uføretrygd under punkt 2.9.2 synes søkt gitt variasjonene i typeeksempelet mellom 12 og 3 G. Forslaget innebærer en svekkelse av ytelsen som samlet vil utgjøre om lag 92 millioner og samtidig bidra til en merutgift knyttet til endringer i Arbeids- velferdsetatens IKT-system. Vi ber om at det nåværende beregningsgrunnlaget ikke endres.

Sanksjoner

NTL støtter ikke endringsforslaget som innebærer en opptrapping av frekvensen av sanksjoner og disiplinære virkemidler overfor en gruppe medlemmer som ofte er i en sårbar situasjon. De foreslåtte reaksjonene er egnet til å svekke tilliten mellom medlemmet og etaten, og bidra til at både medlemmets og dets barn blir økonomiske skadelidende. Vi anser det særlig alvorlig at rettssikkerheten svekkes ved at forhåndsvarsling og vedtak kan unntas etter § 11-29 samt at anke skal unntas Trygderettens overprøvingskompetanse. Administrasjonen og myndighetsutøvelsen knyttet til avgjørelser om livsoppholdsytelser må også i fremtiden være underlagt en forsvarlig saksbehandling som ikke bryter med allmenne forvaltningsrettslige prinsipper.

Oppfølging

Departementet ønsker en tettere oppfølging av brukere av arbeidsavklaringspenger. NTL mener en tettere oppfølging vil kunne bidra til at flere kommer i arbeid samt at stønadsperioden kan reduseres. For at mottakerne av arbeidsavklaringspenger skal få en tilpasset og god oppfølging fra veilederne, er det avgjørende at etaten har gode nok rammebetingelser for oppfølgingsarbeidet. Mye av dette er omtalt i stortingsmeldingen «NAV i en ny tid, for arbeid og aktivitet». Det er viktig at disse forslagene blir fulgt opp med tilstrekkelige ressurser og føringer.

Etaten må selv kunne utføre en vesentlig del av tiltakene i det ordinære arbeidslivet. Hele eller deler av det øvrige tiltaksbudsjettet bør finansieres som overslagsbevilgninger. Videre må det settes klare krav til partnerskapet med likt tjenesteinnhold for alle NAV-kontor, samtidig som det kun bør være kommunale arbeidsrettede tjenester som inngår i partnerskapet. Énleder-modellen bør lovfestes for NAV-kontorene. Det er dessuten svært viktig at etaten får økonomiske rammebetingelser som sikrer en bemanning som er tilstrekkelig for å kunne gi god en kvalitativ oppfølging av den enkelte.

Med hilsen
NORSK TJENESTEMANNSLAG

Anita Busch
kasserer

Torstein Brechan
forbundssekretær